

LLETRES

Palau i Fabre Autor? Actor?

Mariona Iribarren

Durant els dies 16 de desembre i 27 de gener vaig gaudir del plaer de conversar amb Josep Palau i Fabre, poeta, assagista i dramaturg, d'aquesta experiència unitària que ha estat la seva vida i obra. Em va rebre afectuosament a casa seva, sobre la Fundació Palau, a Caldes d'Estrac.

Quan esclatà la Guerra Civil vostè es trobava a Eivissa, on volia emprendre una vida d'eremita.

A Eivissa la vida era molt barata i, a més, hi havia el mar. I vaig pensar fer una vida d'eremita allà i poder escriure tot el dia. I pescar! I, potser, si tingués algun terreny, fer-me un petit hort. Jo hi vaig trobar una gent molt primitiva, molt senzilla i això ja no existeix. Va ser el juliol del 36. Vaig sortir de Barcelona el tretze, arribo allà el catorze i, al cap de quatre dies, ja hi ha "l'alzamiento". Però, és clar, com que ja hi havia hagut varis petits cops militars, al principi no hi vaig donar gaire importància. Però durava. Durava i ja hi va haver alguns incidents. En un determinat moment, els d'Estat Català van desembarcar i jo vaig tornar a Barcelona amb un dels seus vaixells, l'agost del 36. Així que vaig passar-hi un mes. En desembarcar vaig veure de lluny l'Alberti, que estava entaulat esmorçant amb la Maria Teresa León, llavors encara no el coneixia.

A vostè no li van oferir de marxar a l'exili amb la resta d'intel·lectuals, els trenta-nou?

No m'ho van oferir. Quan es va acabar la Guerra Civil, jo era a Olot mobilitzat i vaig tenir la temptació si sortia o no. I jo recordo que vaig pujar a l'últim camió, ja al vespre, que anava cap a

"Jo m'era ofert a mi mateix com el meu propi experiment. Aquest era el sentit de la meua vida. La poesia, que em procurava la il·lusió de la creació que la vida em negava, esdevenia, així, la meua vida, i la meua vida, la meua ficció".¹

Entrevista a Josep Palau i Fabre, realitzada per Mariona Iribarren, el 7 de gener de 2006

França. I, en arrencar el camió, em vaig tirar a terra. Vaig decidir quedar-me. Un reflex. A Olot hi havia el pintor Labarta, que era amic del meu pare, i em va dir: "Si necessites alguna cosa, vine." Vaig anar-hi, però era tan tard, que va trigar a obrir-me. Tant és així, que em vaig espantar i vaig pensar: "Ara, aquí, ni els uns ni els altres; ara vindrà algú que et clavarà tres...". I al final em va obrir, amb una pistola al darrere la porta: "No t'han vist entrar?" - "No" - "Estàs segur que no t'ha vist ningú?" - "No". I vaig passar la primera nit allà. I l'endemà al matí, molt d'hora, vam veure entrar els moros. Molt compactes, com si tinguessin por, un tocant-se amb l'altre. Anaven dirigits per gent del Terç. Al mig de la plaça d'Olot, van venir un parell d'alemanys amb un canó i el van apuntar cap al carrer de sortida. Vaig anar a parar al Camp de Concentració de Lleida. Eren els mesos de febrer i març i feia molt fred. Dormíem en un estable amb el terra

inclinat i els còdols pels cavalls. Una vegada al dia passaven i ens donaven el menjar. Ens obligaven a cantar el "cara al sol" i ens feien discursos franquistes. Vaig sortir-ne gràcies als meus pares que van venir a Lleida amb un aval d'un capità franquista que coneixien. Vaig tornar a casa malalt i ja vaig trobar aquella Barcelona que m'era completament estrangera.

Ja hi va haver un moment en què volia deixar el batxillerat per dedicar-se a escriure, però no ho va fer. En aquest moment, acabada la guerra, però, decideix entrar a la universitat. Tot i assistir-hi vostè sempre ha mantingut actitud autodidacta.

La dama de les magnòlies Conte inèdit

*En ple aferrissat de guerra, durant
una nit de juliol de 1936, el
jove Josep Palau i Fabre
es va quedar a la ciutat.*

Josep Palau i Fabre
Caldes d'Estrac

Ah, sí, sí. Jo no m'hi vaig sentir mai d'universitari. Va ser a causa de les circumstàncies que hi vaig entrar. Abans de la Guerra, com que la universitat tenia cert prestigi, i amb raó; hi havia en Riba de grec, en Balcells de literatura..., vaig anar-hi per escoltar. Em va agradar, però vaig veure que allò no era el meu camí. Però, després de la Guerra, el meu pare em va dir: "Ara què penses fer?" - "Entraré a la universitat, faré lletres." Vaig pensar: "Amb això ja allargo quatre anys", creient que la Guerra europea s'hauria acabat. Però jo tenia un afany molt diferent. Assistia a les classes perquè feia aquell paper de cara a casa meva, però després, jo escrivia els poemes amb els que vaig fer escàndol, més aviat poemes de rebel·lió, poc ortodoxos. Vaig triar Filosofia perquè l'objecte de l'estudi és ja la finalitat. I, a més, en aquells anys hi havia de professor en Xavier Zubiri, que era un basc capellà, que va deixar els hàbits, deixeble de l'Ortega i que havia estat a alemanya estudiant amb Heidegger. Un gran professor.

Vostè s'havia quedat per intentar fer revivre la vida cultural de què havia gaudit durant els anys trenta.

En aquells primers anys, jo tenia molts articles retallats de Mirador, que havia estat la primera lectura que m'havia emancipat de moltes coses. Era un moment en què tot s'esfondrava i, és clar, aquells articles em rejuvenien. Esperava que aquell món tornés i jo volia ajudar a que tornés.

Però, va trigar anys, eh! El primer que vaig fer va ser refer els Amics de la poesia, a casa. La primera trobada, amb la Rosa Laveroni, va ser d'una lectura de Miquel Dolç, que era mallorquí i, com que havia estat mobilitzat a la banda franquista, vaig pensar que si venia la policia no passaria res. Érem molt pocs. (Mirem uns fulletons d'acta de les lectures). El segon acte el vam celebrar amb motiu de l'aniversari de Lo Gaiter del Llobregat a casa del Bonet Garí. Després ja hi vaig invitar Marià Manent, Zannoti, López Picó i en Segarra, que va llegir-nos la seva traducció de la Divina Comèdia. Ja hi havia trenta persones. Sé que vam sortir d'un en un perquè la policia no se n'adonés. La llei deia que s'havia de demanar el permís a l'autoritat civil per una reunió de més de deu persones.

Amb l'Institut d'Estudis Catalans, també ens hi vam posar de seguida. Vaig buscar l'Aramon, però ell estava sol. Jo coneixia la gent a la universitat i els alumnes que podien ser interessants i interessats i no trair-ho. I així van començar els Estudis Universitaris Catalans a la clandestinitat. Les classes es feien a casa els mateixos professors: l'Aramon, el Ferran Soldevila...

Vostè es va convertir en el primer editor en català de Catalunya després de la guerra, l'any 1944, amb només vint-i-set anys amb la revista Poesia i les edicions la Sirena.

Amb la Sirena van sortir els meus primers llibres, el quaranta-tres, junt amb el llibre d'en Romeu i les versions de Carles Riba. La revista Poesia és del quaranta-quatre, ja. Com que era clandestí i prohibit, em podien agafar i anar a la presó. Inclús ho feia d'amagat dels meus pares. Quan tenia un número de la revista, mirava d'anar a casa i d'entrar-hi quan sabia que no hi havia ningú. I amagar-ho en un armari, entre la roba o en un lloc on no se n'adonessin.

Amb el grup d'Ariel, des del principi va tenir clar el seu no col·laboracionisme amb el Règim i això deuria accentuar les divergències amb els companys.

Sí, sí. A més, jo vaig fer una obra també molt més subversiva en el sentit ètic. És a dir: els límits de la moral de la meua poesia són molt diferents de la poesia de l'època, que és més de flors i violes. I jo

vaig fer una poesia molt contundent i a vegades brutal, potser, inclús, empès pel contrast del sentit de contradicció, però no pel plaer de la contradicció sinó perquè veia que allò no duia a res i que s'havia de defensar un altre tipus de poesia. Però això, inclús entre els meus, em va allunyar molt.

Li van oferir una beca per marxar a París, però quan el termini es va acabar vostè va decidir quedar-s'hi. Quina va ser la seva vida aquells anys?

Vaig haver de treballar de moltes coses: cambrer en un restaurant universitari, porter en alguna casa, vigilant de nit, figurant en una pel·lícula de Clouzot... Fins que vaig entrar de secretari del Pavelló Mexicà de la Ciutat Universitària. I allò va durar set anys. Va estabilitzar. Va ser per una carambola: vaig conèixer Octavio Paz i em va proposar la feina. Tot i així vaig procurar continuar la tasca activista: enviava articles a Ariel, vaig traduir Ramon Llull, Ausias March... També vaig organitzar la trobada dels Estudis Catalans a Prada de Conflent, posant-me en contacte amb l'Heribert Barrera, que estava a Montpeller i coneixia més que jo en Pau Casals i els altres exiliats de la zona. El grup més important d'estudiants van ser els que vaig dur jo des de París. Aquella setmana va ser bona perquè va posar en contacte joves catalans que estaven desconnectats; hi va haver un grup i unes classes. Van venir-nos a parlar en Rovira i Virgili, en Pi i Sunyer, Pompeu Fabra... Déu n'hi dó, no? (Riu.)

Va escriure's amb els intel·lectuals més destacats del moment per intentar tramitar un manifest contra l'entrada d'Espanya a la ONU i contra Franco: Albert Camús, Jean Paul Sartre, Richard Wright, André Breton, Jean Louis Barrault, Carlo Levi, Aldo Garozzi, Jef Last, Ignazio Silone, Thomas Mann, John Dos Pasos. Tots hi van firmar. Què se'n va fer després que Camús se'n desentengués?

De moment no vaig poder fer res perquè a París no coneixia ningú i, fallant-me en Camús, em vaig trobar molt sol. Me'l vaig guardar i ara està aquí exposat i tot, però ara ja no té efectivitat. Jo gairebé tot ho vaig fer a través de Camús. Ell ja era un gran nom i tenia molta influència. A l'altra gent m'hi vaig dirigir per carta, no podia insistir, hauria estat molt... Em vaig trobar molt deseparat. Vaig guardar allò amb la por que se m'extraviés o que m'ho robessin i, en fi, han passat els anys. Hi ha un home que potser hauria hagut d'anar a trobar, però llavors s'hauria estranyat que ell no fos el primer que jo hagués anat a veure, que era l'Albert Béguin, director de la revista "Esprit". No obstant, Camús era un nom molt més important en aquell moment. Al principi em vaig cartejar amb René Char i fins i tot vaig obtenir que donés un poema per Ariel. Llavors ens vam distanciar, potser quan jo vaig ser acusat de col·laboracionista.

Els qui eren a Barcelona li reclamen que tornés?

Jo crec que em tenien una mica de por. (Riem). Sabien que jo tenia normes, certes simpaties i, en el fons, crec que a molts els anava bé que jo estigués fora. Hi havia posicions molt diferents. En Riba, per exemple, era més sever i em penso que li va saber greu que me n'anés a l'exili. En canvi en Sagarra era més lliberal i tant és així que em va venir a veure a París. En Sagarra era... "Mira, (fa el gest amb les mans d'escampar) fes el que et sembli". Va venir, ara recordo que jo estava malalt, i em va deixar el llibre dedicat. Era l'any quaranta-set, la primera edició de les seves Obres Completes, encara la tinc. Amb la Rosa Laveroni vam estar sempre ben relacionats, així com amb en Triadú, en Josep Romeu, en Tarradell, en Miquel Dolç... Passats els anys, també vaig refer la relació amb els de Cultura Catalana. Tinc una carta de l'Obiols que és com de reconciliació, és a dir, havia comprès la meua posició i volia reprendre l'activitat. I amb la Mercè Rodoreda també, perquè la vaig ajudar a que es publicés en francès la seva primera novel·la, *Aloma*, i d'aleshores ençà que... De fet el mèrit és del Juan Goytisolo, que estava de lector a Gallimard i em va venir a trobar perquè en fes l'aval favorable.

Vostè no volia tornar a Catalunya mentre es mantingués el règim franquista, però l'any 1961 emprèn el retorn. La seva extensa obra sobre Picasso la va escriure gairebé tota a Llançà, on va viure més de deu anys. Va ser allà on va poder satisfer el seu somni d'eremita?

El pretext vital de tornar va ser l'estat de salut del meu pare, que, en efecte, va morir al cap de sis mesos. Jo ja m'havia comprat el terreny des de París. Un amic meu que em va dir: "Allà a la Costa Brava venen un terreny per tants diners, si vols el comprem a mitges." I va ser així. Allà vaig poder-me realitzar, sí. Ara sóc aquí, a la Fundació, també prop del mar. Hi tinc exposada l'obra pictòrica del meu pare, la part de pintura que ell havia col·leccionat i els meus manuscrits i llibres. Les obres de Picasso que hi

LLETRES

ha, algunes me les va regalar ell i d'altres les he adquirides jo, alguna fent un sacrifici molt fort, jugant-m'hi gairebé el tot pel tot. També vaig comprar les de Perejaume però l'original que hi ha de Barceló me'l va regalar ell. És una coincidència bonica que Picasso escrivís "Vistes al mar" de Maragall en el seu carnet, just des d'aquí, Caldetes.

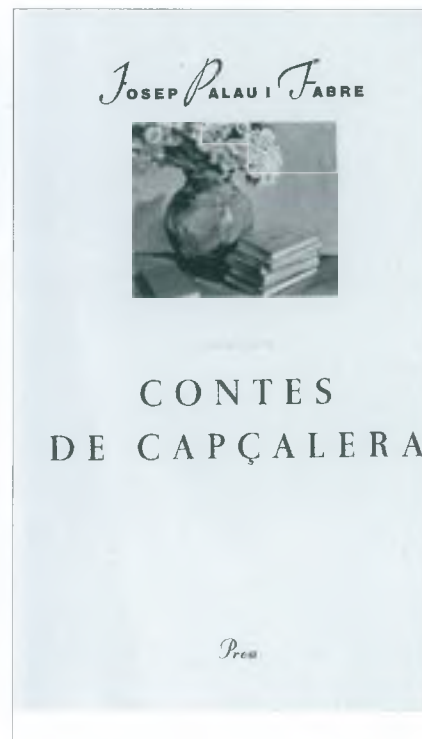

"Vers: sigues igual a mi.

Jo em veig en tu si em veus.

Som una o dues veus?

Quina, però, és de qui?"

Després d'una primera visita el 16 de desembre arribo a la Fundació Palau a Caldes d'Estrac el matí del 27 de gener i comencem a parlar del Grup Sabadell.

Hi vaig tenir una relació bastant forta, bastant intensa, els coneixia a tots d'abans de la guerra, jo tenia divuit anys. Ens reuníem cada setmana a les Edicions Proa, que en aquella època les dirigia Puig i Ferrer. Allò era el nucli de Barcelona on cada setmana ens trobàvem, lliurement. Hi vaig conèixer la Mercè Rodoreda i gairebé tothom. Però és sobre tot amb l'Oliver que durant la Guerra Civil i després, quan torno, tinc una relació bastant intensa. Era un home que aprecio molt com a escriptor i com a persona. Tenia fama de ferreny, d'adust, però crec que tenia un fons molt bo; al contrari, molt, molt, molt tendre i que, sota la seva còrpora grossa, ho dissimulava. El vaig retrobar quan vaig tornar del meu exili voluntari de París. Ell va dirigir les Edicions Proa i va ser gràcies a ell que vaig reprendre l'activitat pública. Era bastant valent, perquè, per exemple, recordo que va presidir un homenatge a Picasso, als anys seixanta, i la policia el va perseguir. Ell es va alçar i va saludar així (alça el puny), que en aquell moment era bastant fort! Era un home molt compromès. (Li ensenyo el catàleg de l'exposició de Literatures a l'exili que li he portat i el comentem plegats. Em diu que els va conèixer gairebé a tots, menys a l'Amat Piniella. M'explica anècdotes. Jo li comento que en Trabal era molt atractiu i ell em diu que era la seva dona la que era molt guapa, que era francesa. En el catàleg, Julià Guillamon també parla de Palau, però no coprotagonitza l'exposició perquè ell va marxar voluntàriament i més tard).

Hi va haver un moment de dubte entre dedicar-se al llenguatge pictòric o a escriure?

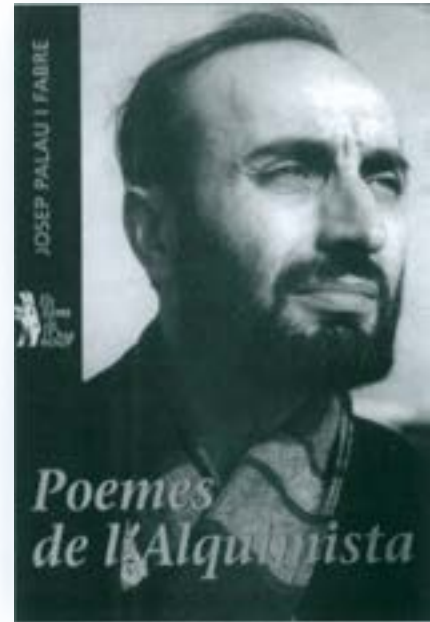
Sí, però això remunta a l'adolescència. Com que el meu pare era pintor, a mi, quan als deu anys em preguntaven què volia ser jo, deia pintor, però als dotze o tretze ja deia pintor i escriptor i després... El que passa és que l'afició a la pintura m'ha perdurat i m'ha dut a Picasso. La Guerra Civil va decidir del tot la meua trajectòria. La meua idea infantil, de quan tenia vint anys, era ser un escriptor en català, castellà i francès, és a dir, m'imaginava que ho podria fer tot, i la guerra va fer que veiés que el meu pobre petit país era maltractat i que m'hi sentís més adherit.

La seva poesia ha destacat per estar molt lligada a la música i vostè ha afirmat també que ha recorregut a ella en els moments clau de la seva vida.

En realitat ara n'estic massa distanciat i tot. Però va ser en moments en què em sentia molt sol a París, i no em trobava gaire bé, em van dur a un col·legi als Alps, a l'altura, per recuperar-me. Vaig treballar-hi de "surveillant", que és el que vigila els estudiants a la sala d'estudis. Allà hi havia una gran discoteca. Jo me'n vaig fer càrrec de seguida i posava el que més m'interessava. I, potser la meua formació musical més intensa va ser en aquell període, aquells mesos en què posava tot Mozart, Bach, Schubert..., tots els clàssics, i alguns varies vegades. Em pensava que això duraria més, però encara que m'agradi, no amb aquella passió d'aquell temps. Però em va servir per tenir una visió de la música una mica objectiva, de la Història de la Música i d'alguns músics. I em vaig recuperar, sí!

Va anar a conèixer Antonin Artaud el 1947 quan el seu moment personal li ho demana?

Potser sí. És un moment bastant dramàtic en la meua vida i potser això em va empènyer encara amb més força a buscar un home marginat que llavors el podia comprendre. Els seus llibres em van apassionar i vaig anar a veure'l al sanatori d'Ivry, on estava aïllat. Era un home difícil de tractar, molt dur. A més, es drogava. El vaig veure durant els últims dies. El vaig acompanyar per París, desfet. Feia por perquè quan entraves en un local, si li donava la gràcia, es posava a vociferar. Me'n recordo que jo un dia em vaig quedar allà acollonit, veient-lo cridar. I em diu: "*Je cherche une nouvelle sil·labitzación*", volent dir: "No, mira, faig això...", busca-

va una nova sil·labització, és a dir, buscava els fonaments de la llengua parlada. Era una personalitat molt forta i es veu en les seves obres. Fins i tot jo li vaig dur droga. Jo havia tingut atacs de ronyons, que són terribles. Em vaig endur a París una injecció de Pantopon, que és per calmar. Però quan veia l'Artaud com estava, un dia vaig anar-hi amb el Pantopon a la gavardina. I ell estava al llit estirat, mig mort. I li dic: "*Est-ce que le Partopon vous dit quelque chose?*" I l'home, que era molt llest, diu: "*Vous avez de Partopon sur vous?*" I no vaig gosar dir-li que no. I diu: "Agafa un paper i un llapis". Em va donar un telèfon: "Vagi a telefonar i digui que vinguin *avec le nécessaire*". I, al cap de mitja hora o una hora, va venir la dona que l'ajudava. I això devia ser l'any quaranta set, perquè va morir a començament del quaranta-vuit. Jo crec que el meu article sobre Artaud a Ariel, és el primer que es publicà a Espanya. Llavors el vaig estudiar i vaig escriure un assaig més llarg en francès que es va publicar quan va morir. Continuo creient que era un gran escriptor

"Comiat" clou els Poemes de l'Alquimista i ha estat molt comentat. Maria Aurèlia Campmany que va dir que era un pas, després de passar una etapa d'introspecció, a una relaxació.

Ho és, ho és una mica, es clar, sí. Als poemes de l'Alquimista hi ha una lluita constant de pensament, sentiment, sensibilitat, records i el *Comiat*, ja és com sí... La idea va ser de fer un llibre que em semblava que en català no existia, un llibre que un adolescent pogués dur a la mà com un amic. Que hi trobés les coses que buscava. I quan em va semblar que havia fet aquest llibre va sortir el *Comiat*.

Com que vostè portava a la mà el llibre d'Amic e Amat...

Sí! l'he dut molt de temps a sobre i l'he traduït al francès. Està publicat.

Li hagués agradat, doncs, que algú l'hagués portat com vostè portava Llull.

Exacte, sí. No sé si hi ha algú, però jo crec que hi ha gent que els ha apassionat bastant els Poemes de l'Alquimista, sí...

Jo crec que sí.

Sí?... millor! (Riu.)

Però aquest *Comiat* només serà un canvi de forma, perquè vostè seguirà escrivint...

Bé, llavors neix una cosa que jo havia ofegat a causa de la meua vida, que era el teatre. Començo a escriure teatre. Inclús tinc obres de teatre en vers. És un comiat dels poemes en tant que poemes però no de la poesia perquè la poesia... Em penso que hi ha fragments del meu teatre que tenen tanta o més poesia que els meus poemes.

I els seus estudis de Picasso també!

Exacte, és que l'obra de Picasso és la d'un gran pintor, però també és un poeta. Per mi Picasso ha estat el més gran que ha existit. Encara ara considero que no hi ha hagut cap artista que s'hi pugui comparar. Des que vaig arribar a París tenia ganes de conèixer-lo. Vaig trigar molts anys. Per a mi era una joia excepcional que em rebés i poder parlar amb ell. Alguns dies me'ls vaig passar sencers a casa seva. De fet la veritable relació va venir quan un dia el vaig trobar per casualitat a la Costa Brava. El vaig abordar i va ser tot espontani i em va

LLETRES

dir: "Vingui'm a veure." I me'n recordo que vaig dir: "Bé, hi ha en Sabartés a la porta. Si li dic que és de part d'en Palau, potser vostè no se'n recordarà". Jo anava en vestit de bany, i em diu: "Digui que és de part d'en pelut." (Ens posem a riure). I així li vaig dir a en Sabartés: "Digui que és de part del pelut." I en Sabartés va fer així... (fa ganyota i riu), i em va fer entrar, sí. Vol dir que se'n recordava, es clar. Perquè un nom només, és difícil de recordar, en canvi "el pelut"... Jo ho sóc molt! I, és clar, era a l'estiu, quan ja estava negre del sol, i la barba, que era negra a aquella època..., això no s'oblidava! Jo hi anava sempre amb preguntes; en Picasso hi ha molts misteris! I em deia: "A ver, saca tus reclamaciones." M'ho deia en castellà. M'ho responia tot, ara, el que passa és que hi ha alguna pregunta que no li vaig fer perquè pensava: "Li faré quan encara tingui més familiaritat amb ell". Per exemple: el seu primer amor... ah!, coses d'aquestes que són molt delicades! La seva dona era molt gelosa de tots. A més jo no sé fer comèdia, i quan veia Picasso, només era Picasso i no m'ocupava de Jaqueline, i ella ho devia notar de seguida i en determinat moment ja no em va obrir la porta.

Vostè no va restar al marge dels fets del Maig del 1968, oi?

Va ser casualitat. Jo era a Barcelona, vaig viatjar a París i em vaig trobar amb aquell fandango. Encara me'n recordo: anar pels carrers i veure grups, assistir a assalts, etc. Jo m'estava a casa la Pierret Gargallo, que estava casada amb el Jordi Anguera que també era amic meu. Inclús hi va haver un cert moment en què era molt difícil sortir de la ciutat, jo ja acabava els diners, i no sé com va ser que vaig saber que hi havia un autocar davant d'un hotel, que admetia gent i que anava fins a la Côte du Sur. Jo vaig aprofitar per anar a veure en Picasso. I vaig ser amb ell encara, durant "els fets de maig". Algun dia ho vaig viure al seu costat, veient la televisió. Quan va veure la solució dels militars va dir: *Quelle merde!*, "quina merda!" (es posa a riure). Ell se sentia a prop del poble i dels moviments populars.

Després del seu llibre "Dels ballets al drama" ha seguit escrivint?

Sí, tinc un quart volum inèdit. És des "del drama" fins al Guernica, comprès. I el text també em fa a màquina 400 pàgines. El vaig acabar ja fa dos o tres anys. I, és clar, els altres han anat molt bé, em penso, i s'han traduït a molts idiomes, però per aquest, com que la Poligrafa, la que feia els altres, fa aigües, haig de buscar una altra editorial. Ara estic fent tractes amb una que sembla que s'interessa, però aquestes coses fins que no es concreten... És el risc econòmic! Crec que tots el primer que calculen és el risc econòmic. I són llibres que valen molts milions: vol dir començar a comprar "ektachroms" i alguns vénen del Japó, d'Estats Units i després fer les planxes... Volia fer això: una vida i obra de Picasso més extensa que ningú i, si publico el quart... Ja no sé si continuaré, perquè al cinquè hi entren problemes molt espinosos: la rivalitat entre les dones. Hi ha els fills i és molt perillós, això! La tasca documental no em fa tanta por com un enfrontament amb en Claude, la Paloma o amb la Maia. Entre ells també hi ha xocs, per tant, si et poses allí al mig... Jo els conec, ahir vaig rebre una carta de la Maya i la néta, la Diana, que ha escrit un llibre ara, amb un pròleg molt bo. Veig que ha sortit picassiana.

Vaig trobar el llibre del Reventós. (Li ensenyo)

Ah! Els contes d'en Reventós! En Picasso en va il·lustrar varis (se'l mira). És això, sí: El centaure picador i El capvespre del faune. Ell explicava un conte d'aquest de viva veu, que es veu que li feia molta gràcia. Deia que una vegada -no sé si està aquí, eh!-, van fer un concurs de disfresses al desert i que va guanyar la serp (riu) que es va... ja ho saps?

No.

Que es va disfressar d'ensaimada de Mallorca. (Riem tots dos) Això a Picasso li feia molta gràcia.

¹ Palau i Fabre, Josep. *Poemes de l'Alquimista* edició definitiva, Proa, Barcelona, 2001. Pàg. 206

² L'any 1947 Palau va haver de dimitir de Cultura Catalana perquè va ser acusat de col·laboracionista.